

PhDr. KAROL ADAMOVIČ, CSc. UŽ NIE JE MEDZI NAMI

Keď sme v pondelok 22. apríla t.r. obtelefonovali všetkých kolegov pozvaných na utorňajší seminár, aby sme im povedali, že sa nekoná, slúbili sme súčasne, že náhradný usporiadame okamžite, ako sa dr. Adamovič uzdraví. Ani vo sne nás nenapadlo, že mozgová príhoda, ktorá sa Karolovi udiala počas víkendu, môže mať vážnejšie následky. Veď sme ho denne stretávali na pracovisku a vyzeral zdravšie, než ktokoľvek z nás mladších.

Ten slúbený seminár sa už neuskutoční. PhDr. Karol Adamovič, CSc., zakladajúci pracovník Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie, jediný, kto s ústavom prežil všetky peripetie od jeho založenia podnes, podľahol ťažkej chorobe 19. mája 1996, týždeň pred dňom svojich 62. narodenín.

Ten seminár sa mal týkať poslednej veľkej práce dr. Adamoviča: prekladu najnovšej úpravy (IV. revízie) najstaršieho psychologického testu – Stanford-Binetovej inteligentnej škály. Repertoár psychodiagnostických testov použiteľných v predškolskom veku je dodnes úzky, u nás bola prakticky k dispozícii iba II. revízia toho istého testu uskutočnená Termanom a Merillovou v USA v šesťdesiatych rokoch. Do slovenčiny ju preložil, upravil, štandardizoval a na vydanie v roku 1972 pripravil práve Karol Adamovič.

Preklad a úprava najnovšej verzie testu, s novými normami a s novým spôsobom administrácie a vyhodnocovania, ktoré umožňujú (podobne ako Wechslerove škály) aj stanovenie intelektového profilu, sa po štvrtstoročí stali posledným odkazom vedca-výskumníka Karola Adamoviča slovenskej psychologickéj praxi. Pracovať s novou metodikou použiteľnou na meranie rozumových schopností človeka od dvoch rokov života do dospelosti sa už budeme musieť naučiť sami, bez pomoci jej upravovateľa. Na žiadnom seminári už nevystúpi ani ako prednášajúci, ani ako diskutér. Bude nám chýbať.

Karol Adamovič bol typický stredoeurópan. Priezvisko napovedá chorvátsky pôvod, rodičia sa hlásili k maďarskej národnosti, Karol bol Slovák. Narodil sa 26. mája 1934 v Bratislave; tu absolvoval ľudovú školu, gymnázium i vysokoškolské štúdium na FFUK. Bol promovovaný roku 1958 a hneď sa zamestnal ako klinický psychológ na Psychologickej výchovnej klinike. Keď 1. januára 1964 vznikol Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Karol iba zmenil kanceláriu v tej istej budove na Legionárskej ulici v Bratislave a stal sa jedným z jeho prvých pracovníkov. V roku 1966 bol aj pri zakladaní časopisu *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, ktorý viedol striedavo s riaditeľom ústavu M. Bažánym; roku

1970 sa stal vedúcim redaktorom časopisu a s jeho menom sme sa v tiráži stretali až do druhého tohoročného čísla. Aj vďaka jeho práci si naša „Patoška“ udržiavala slušnú medzinárodnú úroveň i dobrú povesť v domácej (myslím tým slovenskej i českej) psychologicko-psycho-logickej obci.

V roku 1969 získal Karol Adamovič titul kandidáta psychologických vied, o rok neskôr titul PhDr. Vo VÚDPaP pôsobil vo funkcii zástupcu riaditeľa, počas neprítomnosti M. Bažaného a pred vymenovaním M. Pavlovkina (1969–1972) bol poverený riadením ústavu. Dlhé roky viedol vo VÚDPaP oddelenie vývinovej psychológie, v rokoch 1979–1984 oddelenie výchovného poradenstva, s čím sa spájala funkcia tajomníka Komisie vlády SSR pre výchovné poradenstvo.

Profesionálny záujem dr. Adamoviča sa sústreďoval najmä na problematiku intelektových funkcií a ich vývinu, pričom tento vývin sledoval zasadený do širokého okruhu vnútorných i vonkajších (sociálnych) determinantov. Jeho najvýznamnejší výskumný projekt realizovaný začiatkom sedemdesiatych rokov sa týkal intelektového a školského vývinu slovenských detí, pričom výskumnú vzorku tvorili dve percentá populácie žiakov základných a všetkých druhov stredných škôl na Slovensku (temer 20 tisíc detí). V menších výskumoch sa venoval vzťahu elektrofyziologických ukazovateľov k mentálnej úrovni (kandidátska práca), jej súvislostiam s pozornosťou i pamäťou, špecifikám intelektového vývinu rómskej populácie a problematike výchovného, najmä ale profesijného poradenstva, po roku 1989 aj problematike nezamestnanosti. Posledná výskumná úloha, ktorú začal riešiť a získal na ňu aj grantovú preferenciu, sa týkala profesijného vývinu telesne a zmyslovo postihnutej mládeže.

Svoje vedomosti si dr. Adamovič nenechával pre seba. Publikoval ich pravidelne v odbornej i populárno-vedeckej tlači. V sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch prednášal na vtedajšom Inštitúte špeciálnej a liečebnej pedagogiky FFUK, po anglicky prednášal poslucháčom z rozvojových krajín v kurzoch, ktoré organizovalo UNESCO, a samozrejme sa aktívne zúčastňoval mnohých odborných seminárov a konferencií. Bol vedúcim viacerých diplomových prác, školiteľom vedeckých aspirantov a do roku 1989 tiež členom Komisie pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác z odboru psychológia.

O dr. Adamovičovi možno povedať, že bol svojej profesii oddaný a vykonal veľa pre jej rozvoj v slovenských podmienkach. Angažoval sa ako funkcionár Slovenskej psychologicko-psycho-logickej spoločnosti. V rokoch 1974–1976 bol jej predsedom, v ďalšom dvojročnom období podpredsedom. Pripravil tri adresáre slovenských psychológov, posledný v roku 1989. Spoločenské zmeny, ktoré odvtedy nastali, presadili mnohých kolegov na iné pracovné miesta i do iných životných situácií, preto tento adresár prakticky nikdy nemohol slúžiť svojmu účelu. Na prípravu nového však naša psychologická obec dodnes čaká. Tú obrovskú pipľavú prácu nemá po Karolovej smrti kto urobiť. Raz darmo: rýpanie sa v detailoch, sedenie „na zadku“, to, čo Česi nazývajú „mravenčou prácou“, nie je navonok veľmi efektné a neprináša veľa sympatií. Karola mnohí pokladali za suchára, čudáka, introverta. Ale práve vďaka týmto svojim vlastnostiam odviezol prácu, aká bude našej psychológii ešte dlho chýbať. Nevedno, kto sa podujme na reštandardizáciu Wechslerovej škály, ktorú mal po ukončení úpravy testu T-M naplánovanú.

Karol nebol žiadny hrdina. Keď sa to „patrilo“, bol členom komunistického strany a ako redaktor časopisu škrtil autorom príspevkov zo zoznamov citovanej literatúry všetky mená, ktoré sa mohli „tým hore“ nepáčiť. Dnešným mladým je už, dúfam, takéto správanie nepochopiteľné. Napriek tomu bol Karol Adamovič slušným človekom. Spomínam si na príhodu, keď sme mu začiatkom sedemdesiatych rokov so spolupracovníkmi vypili flašu šumivého,

ktorú mal odloženú vo svojej kancelárii. Na jej miesto sme uložili tú istú fľašu, uzavretú bez porušenia zátky a staniolu, ale naplnenú domácim tonikom. Tešili sme sa, ako sa bude tváriť, keď nás na svoje meniny nič netušiac ponúkne chitom. (Pravý sekt sme preňho pochopiteľne mali odložený v inej skrinke.) Čo sa však nestalo: Pri príležitosti otvorenia Mesiaca česko-slovensko-sovietskeho priateľstva prišiel na ústav sovietsky vicekonzul a po krátkom príhovore k pracovníkom ho ústavní „papaláši“ pozvali do riaditeľne na pohárik. A nebol by to Karol, keby neponúkol vlastné šampanské. Vicekonzul to zvládol, najmä keď sme vzápätí po tomto faux pas doručili do riaditeľne skutočný sekt. Ale vtedajšia predsedníčka straníckej organizácie urobila z prípadu škandál: Vraj to bol zo strany mladých pracovníkov VÚDPaP útok na predstaviteľa Sovietskeho zväzu, protisovietska provokácia! (Kto nežil v časoch „normalizácie“, nevie, aké ťažké obvinenie to bolo.) Vtedy Karol na verejnom fóre vystúpil na našu obranu: Mladí predsa nemohli tušiť, že ponúkne to šampanské, ktoré odkladal na svoje meniny, sovietskemu hostovi. Chceli si iba dobromyseľne vystreliť zo svojho vedúceho a je len jeho chyba, že vytiahol vlastnú fľašu, keď bolo k dispozícii víno z riaditeľského fondu. Uvažovať o akejkoľvek provokácii je absolútny nezmysel.

K ľudským stránkam osobnosti Karola Adamoviča patril aj pekný vzťah k manželke Marte, starostlivosť o tri (dnes už dospelé) deti, láska k zvieratám (Adamovičovci niekoľko rokov chovali sučku kokršpaniela) a k prírode. V posledných rokoch trávil temer každý víkend vo svojej záhradke a o svojich radoostiach i starostiach záhradkára sa aj s kolegami rád porozprával. Všetkým, ktorí sme ho poznali, bude jeho nenápadná a predsa významná existencia chýbať. Odišiel s ním kus dobrej i zlej histórie slovenskej psychológie, odišlo s ním tridsaťdva rokov histórie Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie a tridsať rokov histórie tohto časopisu. Verme, že na to dobré z jeho odkazu budeme vedieť nadviazať a že históriu nášho (a jeho) odboru i nášho (a jeho) pracoviska a časopisu posunieme smerom, za ktorý by sa nemusel hanbiť. Drž nám palce, Karol!

Vladimír Dočkal